

Wytyczne aktualnej edycji Programu Szkoły dla Ekorozwoju

Placówkom ubiegającym się o certyfikat Zielonej Flagi udostępnione są następujące dokumenty:

- Regulamin przyznawania certyfikatów programu Szkoły dla Ekorozwoju (dokument nadrzędny względem poniższego)
- Wytyczne aktualnej edycji Programu Szkoły dla Ekorozwoju (dokument poniższy)
- Kryteria oceny certyfikatów ZF
- Harmonogram aktualnej edycji Programu Szkoły dla Ekorozwoju
- Formularz rejestracyjny
- Formularz audytu początkowego/końcowego
- Formularz planu działań

Tegoroczna edycja Programu Szkół dla Ekorozwoju odbywa się pod hasłem przewodnim –

ODPOWIEDZIALNA KONSUMPCJA

Hasło przewodnie należy uwzględnić w podejmowanych działaniach mających na celu ubieganie się o certyfikat ZF.

W wyborze obszaru tematycznego powinny zostać uwzględnione wyniki audytu początkowego oraz priorytety placówki.

Zmiana postaw dotyczy nas wszystkich

W tegorocznej edycji należy zwrócić uwagę na fakt, że zmiana perspektywy życiowej na bardziej ekologiczną i zrównoważoną może i powinna dotyczyć każdej osoby z (przed)szkolnej społeczności, nie tylko uczniów/wychowanków. Wszyscy mamy coś do zrobienia w tym zakresie, a każdy jest w stanie zrobić choćby mały krok, by zmienić coś w swoich nawykach konsumenckich. Rzeczą dotyczy uczniów/wychowanków, rodziców, nauczycieli, administracji placówki i innych osób pracujących w placówce, najbliższego otoczenia – społeczności lokalnej.

WYKAZ OBSZARÓW TEMATYCZNYCH:

ŻYWNOŚĆ

Temat zachęcić ma do zastanowienia się nad wpływem sposobów produkcji rolnej, produkcji żywności oraz sposobów jej konsumowania na środowisko naturalne oraz dobrobyt społeczności zamieszkujących świat (np. problem głodu na świecie).

Działania w tym obszarze powinny przynieść zmiany zachowań i postaw konsumenckich w kierunku zrównoważonej produkcji i konsumpcji żywności.

Możliwe „podobszary” tematyczne:

- marnowanie żywności
- produkcja i konsumpcja produktów pochodzenia zwierzęcego (mięso, nabiał, jaja),
- kwestia oleju palmowego i wysoko przetworzonej żywności
- sezonowość i lokalność produktów,
- bioróżnorodność w obszarze żywności,
- społeczna odpowiedzialność w produkcji żywności.

WAŻNE! Efekt prozdrowotny ma w działaniach na rzecz ekorozwoju ważne, acz drugorzędne znaczenie, dlatego nie będzie uwzględniany w ocenie aplikacji o certyfikat.

ODPADY

Temat zachęcić ma do przyjęcia w życiu placówek perspektywy 4R (refuse, reduce, reuse, recycle = zrezygnuj, zredukuj/ogranicz, użyj ponownie, przetwórz/oddaj do przetworzenia); szczególny nacisk powinien być położony na rezygnację i redukcję.

Działania w tym obszarze powinny przynieść zmiany zachowań i postaw konsumenckich w kierunku zmniejszenia ilości produkowanych odpadów poprzez zmniejszenie konsumpcji własnej.

BIOROŹNORODNOŚĆ i NATURA

Działania w tym obszarze powinny przynieść zmiany zachowań i postaw w kierunku doceniania każdej formy przyrody żywej i nieożywionej jako części większej całości, bez której nie jest możliwe harmonijne funkcjonowanie całego systemu i dlatego należy się jej szacunek i ochrona. Podejmowane działania mają przyczynić się do wzrostu bioróżnorodności najbliższego otoczenia (teren przyszkolny, ogródek) oraz wpływać na wzrost świadomości uczniów z zakresu bioróżnorodności i otaczającej nas natury.

ENERGIA

Temat ma zachęcić do zastanowienia się nad tym, jakie są sposoby ograniczenia marnowania energii, a co za tym idzie nieodnawialnych zasobów naturalnych oraz nad tym, jakie są możliwości użycia odnawialnych źródeł energii.

Działania w tym obszarze powinny przynieść zmiany zachowań i postaw konsumenckich w kierunku ograniczenia ilości zużywanej energii ze źródeł nieodnawialnych.

WODA

Temat ma zachęcić do zastanowienia się nad tym, jakie są sposoby ograniczenia marnowania wody, gdyż zasób wody pitnej na świecie jest ograniczony, ale także do ochrony czystości i bioróżnorodności istniejących zbiorników wodnych.

Działania w tym obszarze powinny przynieść zmiany zachowań i postaw konsumenckich w kierunku ograniczenia ilości zużywanej wody oraz ochrony jej walorów ekologicznych i przyrodniczych.

TRANSPORT

Temat ma zachęcić do zastanowienia się nad tym, czy istnieje zrównoważony transport i jak możemy go wcielać w życie codzienne.

Działania w tym obszarze powinny przynieść zmiany zachowań i postaw konsumenckich, które sprzyjają zmniejszeniu ilości emitowanych spalin, zadbania o stan powietrza.

I. Metodologia Siedmiu Kroków Eco-Schools

KROK 1. Powołanie Eko-Komitetu (grupy roboczej)

na początku działań osoby chętne powinny utworzyć Eko-Komiteet; w jego skład powinni wejść przede wszystkim uczniowie/wychowankowie, a także nauczyciele, osoby z administracji szkolnej, inne osoby pracujące w placówce, rodzice, a także przedstawiciele społeczności lokalnej (przedstawiciele: firm, instytucji, organizacji pozarządowych itd.).

Spotkanie członków Eko-Komitetu odbywają się regularnie (co najmniej raz na dwa miesiące). Spotkania powinny mieć charakter „roboczy“, podczas których podsumowujemy dotychczasowe działania, proponujemy, jeśli konieczne zmiany w opracowanym planie działania, dyskutujemy;

KROK 2. Przeprowadzenie audytu ekologicznego

audyt przeprowadzamy dwukrotnie za pomocą tego samego formularza: na początku i na końcu działań, porównujemy wyniki, dzięki temu mamy obraz tego, co zmieniło się na lepsze w placówce; Formularz audytu jest udostępniony przez Organizatora; audyt powinni przeprowadzić uczniowie/wychowankowie, przy wsparciu osób dorosłych (w placówkach przedszkolnych i młodszych klasach szkół podstawowych)

Wyniki audytu powinny zostać udostępnione przez Eko-Komiteet całej społeczności szkolnej oraz powinny zostać wprowadzone przez koordynatora do wersji elektronicznej. Wyniki audytu powinny zostać przesłane mailem do organizatora, wyniki powinny stanowić punkt wyjścia do wyboru obszaru i nadawać kierunek naszych działań.

KROK 3. Opracowanie planu działań i jego wykonanie

działania powinny być prowadzone metodą projektu; formularz planu działań jest udostępniony przez Organizatora;

Plan działań jest opracowywany w wyniku dyskusji i zaangażowania uczniów/wychowanków przy wsparciu i pomocy koordynatora szkolnego Programu oraz pozostałych członków Eko – Komitetu; Zaplanowane działania są ściśle związane z wybranym obszarem, a ich zakres nie musi być obszerny, lecz istotne jest to, że wszystkie podejmowane działania zbliżają nas do osiągnięcia zamierzonego celu. Należy pamiętać, że więcej nie oznacza lepiej: działania powinny być przemyślane, z zachowaniem pewnej ciągłości i konsekwencji;

KROK 4. Kontrola i ocena prowadzonych działań

powinien zostać wypracowany sposób kontroli i oceny przebiegu działań, który powinien odbywać się na bieżąco i pozwoli nam ocenić, czy nasz plan przebiega zgodnie z planem, czy podejmowane działania przybliżają nas do celu. Kontrolę i ocenę działań można powierzyć uczniom, którzy za pomocą przyjętych narzędzi będą mogli pełnić powierzoną im funkcję. Narzędziem pomiaru może być opracowany wspólnie formularz, tabelka, zestawienie, arkusz obserwacji; Na spotkaniach Eko-Komitetu członkowie powinni podzielić się swoimi uwagami i pomysłami i ewentualnie zmodyfikować plan działania.

KKROK 5. Integracja z programem nauczania

powinna odbywać się na bieżąco; różne działania można dowolnie wpleść w zakres podstawy programowej i realizować na różnego rodzaju zajęciach.

KROK 6. Promocja i współpraca z partnerami zewnętrznymi

powinna odbywać się na bieżąco; naszym celem jest sprawienie, by o naszych działaniach było głośno w lokalnym środowisku. Warto, zadbać, aby o wszystkich podejmowanych działaniach w ramach ubiegania się o certyfikat Zielonej Flagi, wiedzieli nie tylko cała społeczność szkolna, ale również pozaszkolna. O naszych dokonaniach, postępach możemy informować za pomocą różnych sposobów: od tradycyjnych, np. za pomocą tablicy ogłoszeń, jak również poprzez media społecznościowe, stronę internetową oraz media lokalne; Zaprośmy inne placówki, w naszej miejscowości lub sąsiedniej do współpracy na rzecz zrównoważonego rozwoju!

KROK 7. Opracowanie Eko-Kodeks

na podstawie zdobytych doświadczeń, po zakończeniu działań powinniśmy opracować Eko-Kodeks, czyli kodeks ekologiczny; ważne, by był stworzony samodzielnie przez uczniów i miał ciekawą formę graficzną; Eko-Kodeks powinien być umieszczony w widocznym miejscu w szkole, udostępniony na stronie internetowej, w gazetce szkolnej, itp.

Więcej informacji na temat Metodologii 7 kroków znajdziesz:

„7 kroków ku odpowiedzialnej konsumpcji żywności”

Poradnik, opracowany w ramach międzynarodowego projektu „Eat Responsibly – Jedzmy odpowiedzialnie” realizowanego w ramach Programu Eko-Szkoły w latach 2015-2017.

Manual, w bardzo przystępny i przyjazny sposób przedstawia, na czym polega praca zgodnie z przyjętą w Programie metodologią „7 kroków”. Znajdziemy tu szereg ciekawych ćwiczeń, odpowiedzi i gotowych scenariuszy, które mogą służyć jako inspiracja dla koordynatorów. Poszczególne ćwiczenia zostały opracowane z uwzględnieniem grup wiekowych: dla przedszkolaków, młodszych uczniów szkół podstawowych oraz uczniów starszych.

Podręcznik przydatny koordynatorom, jak również, dzięki ciekawym ilustracjom i grafice spodoba się również uczniom.

II. Metoda projektu

A. Jak pracować metodą projektu?

Do każdego z wybranych obszarów powinien zostać opracowany osobny projekt.

Jak stworzyć projekt:

- Zastanówcie się, jakiego zagadnienia ma dotyczyć projekt.
- Nazwijcie swój projekt – projekt powinien zostać zatytułowany.
- Wyznaczcie cel ogólny/główny i cele operacyjne/szczegółowe zgodnie z koncepcją SMART (ang.)
  - ✓ Specific - konkretny
  - ✓ Measurable – mierzalny
  - ✓ Achievable – osiągalny
  - ✓ Realistic – realny
  - ✓ Time-bound - określony w czasie
- Zastanówcie się, jakie będą wskaźniki osiągnięcia celów? Jak to zbadacie?
- Zaplanujecie działania zmierzające do osiągnięcia celów.
- Skonstruujecie Plan działań na formularzu udostępnionym przez Organizatora (Plan musi zostać wysłany do Organizatora i przez niego zatwierdzony)
- Działajcie i oceniacie własne postępy!
- Świątujcie po zakończeniu działań.

B. Uczestnictwo w innych projektach zewnętrznych

Obecnie placówki mają możliwość uczestniczenia w wielu proponowanych przez jednostki zewnętrzne (np. fundacje) projektach. Niemniej, by zachować należytą rangę przyznawanych certyfikatów zależy nam, by działania tworzone przez placówkę miały charakter samodzielnie zaplanowanego, przeprowadzonego i ocenianego projektu. Dlatego też uczestnictwo w projektach zewnętrznych może być działaniem dodatkowym, a nie podstawowym w Programie Szkoły dla Ekorozwoju i w procesie ubiegania się o certyfikat ZF.

C. Własne projekty finansowane ze źródeł zewnętrznych

Placówki coraz częściej piszą własne projekty i składają wnioski o granty zewnętrzne. Takie projekty zostaną uwzględnione w procesie ubiegania się o certyfikat ZF pod warunkiem wpisywania się jego założenia.

III. Efekt ekologiczny i efekt rzeczowy

Efekt rzeczowy i ekologiczny musi być związany z wybranym przez placówkę obszarem tematycznym.

Efekt rzeczowy – jest to wytwór materialny, która powstał dzięki realizowanym działaniom; przykłady: może to być opracowany wspólnie scenariusz lekcji, stworzony własnoręcznie film, stworzony ogródek tematyczny i wiele innych; ważne: by efekt rzeczowy mógł stanowić spuściznę szkoły i być prezentowany jako dobra praktyka innym szkołom biorącym udział w Programie Szkoły dla Ekorozwoju musi być udokumentowany fotografiami, planami czy opisem.

Efekt ekologiczny – wypracowana przez społeczność (przed)szkolną realna zmiana, która wyniknęła

ze zmiany postaw i zachowań konsumenckich;

przykłady: ilość zużywanego prądu, pomiar zużytej wody, pomiar zużytego papieru do drukowania/kserowania/rysowania;

pomiar efektu ekologicznego: placówka powinna opracować **narzędzie pomiaru efektu**

ekologicznego, za pomocą którego będzie można badać zmiany w czasie trwania projektu;

narzędzie pomiaru efektu ekologicznego – samodzielnie opracowane narzędzie, za pomocą którego mierzony będzie poziom zmian w czasie trwania projektu;

przykłady: tabelka w odpowiednim programie komputerowym, w której prowadzimy pomiar zużywanego prądu, wody, opracowany formularz, ankieta.

IV. Ocena aplikacji o certyfikat

Check-lista przed oceną formalną:

1. Wypełniliśmy w terminie formularz rejestracyjny;
2. Prowadziliśmy działania zgodnie z Metodologią Siedmiu Kroków Eco-Schools i jej wytycznymi;
3. W skład Eko-Komitetu weszli Uczniowie/Wychowankowie i pełnili funkcje: planującą, decyzyjną, opiniującą i oceniającą;
4. Prowadziliśmy działania metodą projektu, stworzony projekt wypracowaliśmy samodzielnie;
5. Wysłaliśmy do Organizatora na adres e-mail: zielonaflaga@gmail.com w terminie zgodnym z Harmonogramem następujące dokumenty w wersji elektronicznej:
  - ✓ plan działań (plik edytowalny, NIE skan/pdf);
  - ✓ wizualizacja Eko-Kodeksu;
6. Wysłaliśmy w terminie Raport końcowy (w formie prezentacji) o certyfikat;
7. Wypracowaliśmy efekt rzeczowy i narzędzie pomiaru efektu środowiskowego;
8. Dotrzyliśmy wszelkich obowiązujących terminów zgodnie z Harmonogramem;
9. Uiszciliśmy opłatę za udział w tegorocznej edycji Programu EkoSzkoły
10. Nasze działania miały charakter działań proekologicznych, związanych ze zrównoważonym rozwojem.